

Lietuvos medienos sektorius:trys 2013m. ketvirčiai

Prof.dr. A.Morkevičius

Pastarųjų metų respublikos ūkio veiklos statistika rodo, kad medienos sektoriaus, kurį sudaro trys pramonės šakos(medienos, popieriaus ir baldų) dirba pakankamai stabiliai, dar, nors ir nedaug, didėja įmonių skaičius ir jų pajamos(1 ir 2 lentelės). Matyti ir tai, kad kai kurios įmonės, dėl įvairių aplinkybių sumažino gamybą(3 lentelė). Viso sektoriaus produkcija 2013m. išaugo 10%, o lentelėje išvardintų didžiųjų tikrai 5 %. Kartu pažymėtina, kad pastebimai yra sumažėjęs medienos produkcijos gamybos verslo populiarumas ir naujų įmonių steigimo bei veikiančiųjų modernizavimo investicijos. Sumažėjo ir vidurinių mokyklų absolventų, norinčiųjų studijuoti medienos technologijos ir baldų dizaino mokslus. Manoma, kad taip iš dalies yra ir dėl dažnos informacijos apie medienos žaliavų trūkumą, jų įsigijimo garantijų nebuvimą, apie tai, kad nepavyksta apriboti apvaliosios medienos eksporto. Vieša tapo nuomonė, kad Vyriausybė vengia skatinti ar remti investicijas į medienos sektorių. Seimo narys Petras Gražulis šių metų pradžioje buvo pateikęs gerai motyvuota pasiūlymą, kad skubos tvarka, įstatymu būtų reglamentuota didelės reikšmės valstybinio turto: žaliavinės medienos eksporto tvarka. Tačiau šis pasiūlymas nesulaukė Seimo pritarimo, liko dar kartą atsidėtas neribotam laikui.

1 lentelė. **Sektoriaus įmonių finansai**(pajamos ir pelnas mln.Lt)

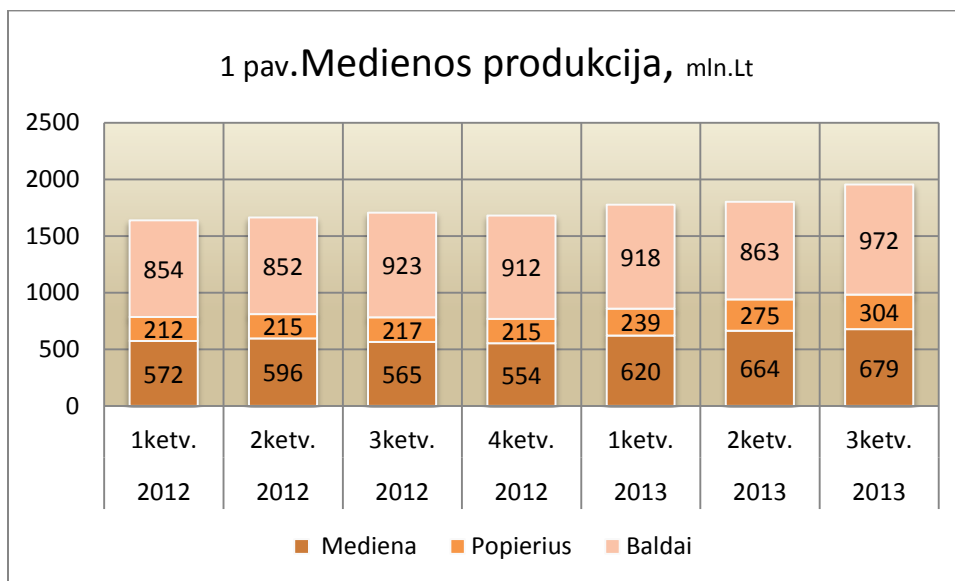
	2012 2ketv	2012 3ketv.	2012 4ketv.	2013 1ketv.	2013 2ketv.
Įmonių skaičius, vienetai	1615	1649	1674	1651	1700
Pardavimo pajamos	1831	1886	1865	1939	1945
Pelnas prieš apmokestinimą	115	146	76	116	104

2 lentelė. **2013m.medienos produkcija** 2010m.kainomis,mln.Lt

	Mediena	Popierius	Baldai
Sausis	212,9	74,5	332,4
Vasaris	188,3	80,0	294,8
Kovas	219,1	84,3	290,5
Balandis	218,6	89,2	290,5
Gegužė	235,6	94,9	288,2
Birželis	210,1	90,8	284,7
Liepa	225,7	100,2	304,6
Rugpjūtis	220,5	97,4	328,4
rugsėjis	232,7	106,1	338,8

Jau daugiau kaip puse visos medienos produkcijos sudaro baldai. Jų gamyba ir eksportas seniai tapo tiesiogiai priklausomais nuo IKEA koncerno veiklos ambicijų ir rezultatų. Pastarasis pirmiausia rūpindamasis baldų supirkimu ir savo prekybinės veiklos efektyvumu, mažiau yra suinteresuotas šios produkcijos gamybos procesu, jo efektyvumu ar investicijomis Medienos sektoriaus veikla neabejotinai būtų sėkmingesnė turint vienose rankose daugiau tarpusavyje kooperuotų stambių įmonių, jų junginių. Pasaulinė praktika rodo, kad strateginius ir kartu nacionalinius atskirų valstybių bei ūkio šakų interesus rinkoje gali atstovauti tik atitinkamo dydžio partneriai, kurių veikla neapribota savo nacionalinės valstybės teritorija. Galime pasidžiaugti, kad ir medienos sektoriuje turime jau keliolikos tolių įmonių užuomazgas. Po

apsijungimo su kitais užsienio partneriais, stambios pasaulinio lygio firmos dalimi tapo: „Boen Lietuva“. Į Rusijos rinką, kaip gamybininkai jau įžengė SBA koncernas, į Baltarusiją ir Ukrainą Vakarų medienos grupė, SBA ir „Grigiškės“. Turime jau keletą stambioms Skandinavijos ir Latvijos firmoms priklausančių įmonių („Swedwood“, „Swedspan“, „Stora Enso“, „Likmerė“). Turėtų neabejotinai atsirasti šių įmonių tarpusavio bendradarbiavimo ir interesų derinimo forma o gal ir struktūra. Priešingu atveju „laisvoji konkurencija“ tarp stambių firmų gali atnešti ir daug žalos.

3lentelė. Kai kurių įmonių produkcija, sausis-rugsėjis, mln. Lt

		2011	2012	2013
1.	„Boen Lietuva“	169,9	218,2	229,8
2.	„Klaipėdos mediena“	138,2	171,2	191,9
3.	„Swedspan Girių bizonas“	198,6	201,1	187,2
4.	„Freda“	181,4	194,1	171,6
5.	„Vilniaus baldai“	179,4	179,1	121,7
6.	„Grigiškės“	120,4	81,3	108,5
7.	„Klaipėdos kartonas“	104,3	95,9	100,1
8.	„Šilutės baldai“	67,2	75,1	80,2
9.	„Sakuona“	57,9	61,4	70,6
10.	„Jūrės medis“	31,2	27,1	27,4

Nemaža koncerno SBA baldų verslo dalis dabar jau sukasi Rusijoje ir Baltarusijoje. Rytuose įsitvirtinęs ir ten per 100 mln. litų investavęs koncernas neslepia ambicijų šiose rinkose ateityje plėstis, taikydamas modernias vadybos bei gamybos technologijas. Į Rusiją įžengta 2005-aisiais. Baltarusijoje, Mogiliove startuota šių metų liepą. Čia įkurtoje „Mebelain“ gamykloje jau gaminami modernūs, natūralios medienos lukštu padengti miegamojo ir svetainės baldai, taip pat įvairūs stalai, lentynos. Apie 300 darbo vietų iki metų pabaigos sukursianti „Mebelain“, kaip ir Rusijoje veikianti SBA įmonė „Novo Mebel“, taikosi į bendrą Muitų sąjungą sudarančias Rusijos, Baltarusijos ir Kazachstano rinkas. Į Rusiją SBA koncernas atėjo su nuosavu prekiniu

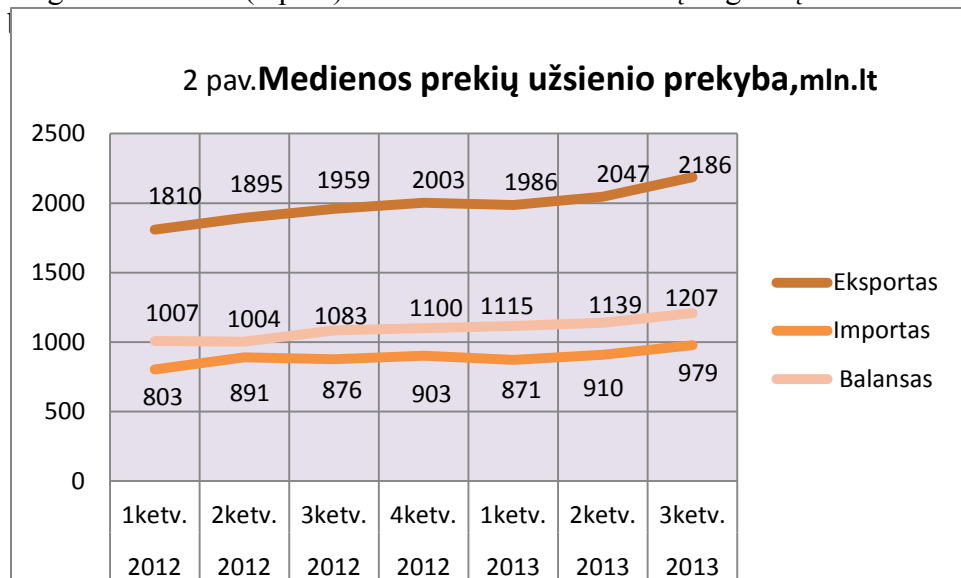
ženklų „Parra“. Turima čia įmonė gali greitai ir konkurencingais kaštais gaminti gerą produkciją, gaminius turinčius paklausą ir gerai vertinamą Rusijos rinkoje. Lietuviškos įmonės gaminiai kelerius metus laimėjo geriausio baldo apdovanojimą Maskvos baldų parodoje. Taigi Rusijoje SBA koncernas prekiauja savo prekinio ženklo baldais, o Baltarusijoje gamina baldus, kurie tiekiami „Ikea“ parduotuvėms Rusijoje. Pranešama, kad SBA ir Vakarų medienos grupė jau turi sumanymų toliau plėstis Rusijoje ir Baltarusijoje.

Reikšmingas šių metų įvykis yra norvegų BOEN ir šveicarų „Bauwerk Parkett“ – susijungimas. Naujoji įmonė vadinasi „Bauwerk Boen Group“ ir yra antra pagal dydį kompanija Europos grindų rinkoje su 230 mln. EUR metine apyvarta. Ji savo produkcija parduoda daugiau nei 40-tyje šalių, visuose žemynuose. BOEN grupei priklauso įmonės esančios Vokietijoje, Lietuvoje ir Rusijoje ir pardavimų padaliniai Norvegijoje, Vokietijoje, Lietuvoje, Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Lenkijoje, Švedijoje, Belgijoje ir JAV. Lietuvos padalinio „BOEN Lietuva“, gaminančios grindų lentas ir parketą, pardavimo pajamos 2013 m. I-III ketv. augo 5% ir pasiekė 228,8 mln. Lt. Didžioji dalis šios produkcijos eksportuojama į Norvegiją. Pernai įmonė pradėjo statyti didelę kogeneracinę elektrinę. Bendrovėje dirba 901 darbuotojai, Tai kol kas pati didžiausia Lietuvos medienos sektoriaus įmonė.

Sėkmingai dirba **Grigiškės**": įmonių grupė per 2013 m. devynis mėnesius pasiekusi 244,5 mln. Lt konsoliduotą pardavimo apyvartą arba 11,8 % didesnę nei per 2012 m. devynis mėn. 2012 m. bendrovė įsigijo naujas popierinių nosinaičių ir produktų buičiai gamybos linijas, aktyviai skatino prekinio ženklo GRITE produktų pardavimus vietinėje ir eksporto rinkose. Higieninio popieriaus pardavimas per devynis š.m. mėnesius išaugo 36,9% . Įmonė montuoja naują 5mln. Lt vertės popieriaus gamybos mašiną . Be to, bendrovėje statoma nauja 10 MW galios 12 mln. Lt vertės biokatilinė, kuri šiluminę energiją tieks naujai popieriaus gamybos mašinai ir Grigiškių gyvenvietei. Sėkmingai dirba ir gofruotojo kartono padalinys, kuris 2013m. planuoja pagaminti pakuotės produkcijos 70% daugiau negu 2012 m. Skelbiama, kad praėjusieji metai čia buvo naujų technologijų įsisavinimo periodas, o šie –gaminių, pagamintų naujomis gamybinėmis linijomis, asortimento plėtros metas. Grupės antrinė įmonė AB „Klaipėdos kartonas“ stato naują, modernią 17,5 MW galingumo, 18 mln. Lt vertės biokatilinę. Numatoma, kad jau 2014 m. pradžioje šis projektas leis pakankamai pasigaminti žaliosios energijos deginant tik perkamas medienos atliekas.

Vilniaus baldai“ praneša, kad gamyba bendrovėje dar vyksta tik pagrindinėje įmonėje, o antroje gamykloje tebevyksta planiniai techniniai ir technologiniai pertvarkymai. Todėl šios įmonių grupės 2013 m. I-III ketv. pardavimai buvo 32% mažesni nei pernai tuo pačiu laikotarpiu ir siekė 121,7 mln. Lt. Sumažėjęs yra ir ikimokestinis pelnas. Gamybos modernizavimo darbus planuojama užbaigti dar šiais metais, o pilnu pajėgumu įmonė pradės veikti tik 2014 metų antrąjį ketvirtį. Numatomas ne tik gamybos apimčių augimas, leisiantis didinti pardavimus ir laiku vykdyti užsakymus, bet bus sukurta apie 100 naujų darbo vietų Galima tikrai pasidžiaugti, kad pastebimai atsigauna, prie bankroto ribos buvusi Petro Narbuto biuro baldų gamybos įmonė. 2013 m. I–III ketv. pardavimai čia jau viršijo 46 mln. Lt ir buvo 45% didesni nei pernai tuo pačiu laikotarpiu, Pagrindinės įmonės eksporto rinkos yra Rusija kur parduota apie 32% produkcijos, Didžioji Britanija ir Airija (29%). Pozityviai apie tolimesnį gamybos augimą yra nusiteikę ir Vakarų medienos grupės vadovai. Manoma. Kad baldų gamybą ir eksportą dar bus galima ženkliai didinti „Klaipėdos medienoje“ ir „Sakuonoje“, kad apart IKĖJOS“, atsiranda nauji pirkėjai iš JAV, kad jų grupės apyvarta 2014m. jau pasieks 0,5 mlrd. Lt , o iki 2017m gali padidėti net dvigubai.

Lietuvos medienos prekių eksporto apyvarta 2012m.jau buvo arti 8 mlrd. Lt..Šiomet ji dar auga ir jau tikrai viršis praėjusių metų lygį. Didėja ir importas, tačiau jis jau daug metų yra dvigubai mažesnis(2 pav.). Ir toliau turime akivaizdų teigiamą medienos užsienio prekybos

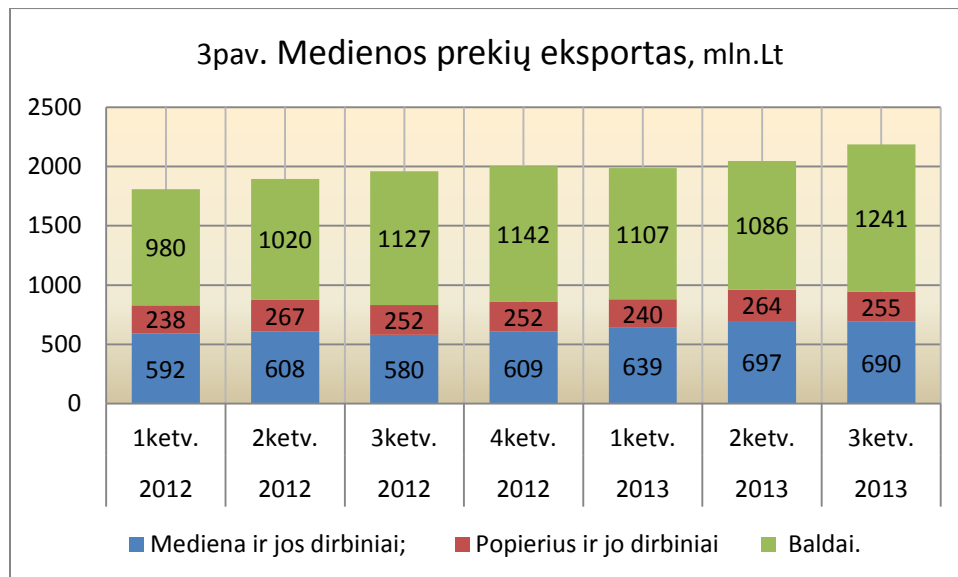
Matyti, kad žiūrint pagal mėnesius(4 lentelė) ir metų ketvirčius(3 pav.) medienos prekių eksportas didėja pakankami sklandžiai, be didesnių svyravimų nukrypimų, nežiūrint to, kad atskiros įmonės ir turi įvairių veiklos problemų..Atskirų eksporto prekių sąrašas(5 lentelė) rodo, kad apart baldų, Lietuva eksportuoja nemažai gerą paklausą turinčių medienos žaliavų, medžiagų ir gaminių. iš natūralios medienos(parketas, langai, durys, klijuotos konstrukcijos, prekiniai padėklai) ir popieriaus(tualetinis popierius, kartono dėžės, įvairios etiketės ir kiti produkcijos pakavimo reikmenys)

4 lentelė. **2013m. medienos prekių eksportas, mln.Lt**

	sausis	vasaris	kovas	balandis	gegužė	birželis	liepa	rugpjūtis	rugsėjis
Mediena	202	201	235	221	248	228	226	225	239
Popierius	84	84	97	103	95	91	99	90	89
Baldai	386	356	365	360	360	367	415	429	396

5 lentelė **Atskirų medienos prekių eksportas, mln.Lt**

	2013 1 ketv.	2013 2 ketv.	2013 3 ketv.
Baldai	1030	998	1126
Popierius	240	264	255
Padarinė ir malkinė mediena	167	164	171
Statybiniai stalių gaminiai	141	163	163
Pjautinė mediena	135	151	134
Surenkami statiniai	77	88	115
Medinė tara ir padėklai	64	68	67
Plaušų plokštė	18	20	22
Kitos medienos prekės	114	131	133
	1986	2047	2186

Toliau problemiškas yra padarinės apvaliosios medienos eksportas(6 lentelė) keliantis daug neramumų tiems, kurie norėtų nekaupdami didesnių atsargų, nuolat įsigyti vietinėje rinkoje parduodamų jos sortimentų. Į kaimynines šalis(Lenkiją, Latviją, Vokietiją) Skandinavijos ir net Kiniją) išvežama apie trečdalį Lietuvoje iškertamos padarinės medienos. Antai 2013m jau eksportuota apie pusantro milijono kubinių metrų apvaliosios padarinės medienos. 444 tūkst.m³ į Latviją, po 230 tūkst.m³ į Suomiją ir Lenkiją, 200 tūkst m³ į Kiniją. Lyginat su tuo pat praėjusių metų laikotarpi(trys metų ketvirčiai) padarinės apvaliosios medienos eksportas išaugo 25%. Siekdama kaip nors pateisinti padarinės medienos eksporto būtinumą Generalinė miškų urėdija. nuolat skelbia, kad Lietuva apvaliosios medienos eksportuoja mažiau negu Latvija, kad vietinėje rinkoje nepaklausus yra popiermedžiai, kad eksportuotojai valstybiniuose miškuose jų superka vis mažiau. Reiktų vieną kartą atvirai prisipažinti, kad Generalinė urėdija pati neturi statistinės informacijos apie medienos eksportą, kad ji šio proceso nevaldo, negali to daryti, kad jis yra keletos privačių firmų rankose, pakankami rentabilus dėl akivaizdaus kainų skirtumo, kad eksportu besiverčiančios firmos šiai veiklai yra investavusios atitinkamas lėšas ir šios veiklos pačios neatsisakys. Medienos žaliavų eksportas gali būti reglamentuotas tik įstatymine tvarka, Vyriausybės iniciatyva, kaip labai svarbi valstybės turto panaudojimo tikslingumo bei efektyvumo problema. Priešingu atveju , bet koks eksporto draudimas ar suvaržymas prieštarauja visuotinai pripažintoms laisvosios prekybos nuostatom.

6 lentelė. Padarinės apvaliosios medienos eksportas

	2012 1ketv.	2012 2ketv.	2012 3ketv.	2012 4ketv.	2013 1ketv.	2013 2ketv.	2013 3ketv.
Vertė, mln. Lt	86,7	64,6	66,2	76,5	106,6	104,7	94,4
Kiekis, tūkst. m ³	423	350	390	485	510	495	442
Vidutinė vieneto kaina Lt/m ³	205,0	184,6	169,7	157,7	209,0	211,5	213,6

Pramonės gamybos, jos techninės pažangos lygį (būseną) geriausiai apibūdina jos produkcijos pirkėjai. Didžioji dalis Lietuvoje pagamintų baldų dabar parduodama Centrinės Europos ir Skandinavijos šalyse (7 lentelė) kuriose senos šios produkcijos gamybos tradicijos, reiklus pirkėjai. Aplamai Lietuvoje gaminamų baldų pardavimo geografija ypač plati, jau apima visus pasaulio kontinentus, Tikimasi, artimiausiai metais dar didės eksportas į Rusiją ir JAV.

7 lentelė 2013 m. Lietuvos įmonių eksportuojamų baldų eksporto geografija, mln.Lt

	1ketv.	2 ketv.	3 ketv.
Švedija	183	154	180
Rusija	123	153	179
Vokietija	145	128	148
Norvegija	121	113	136
Jungtinė Karalystė	81	79	92
Danija	70	65	68
Prancūzija	45	50	62
Jungtinės valstijos	59	55	61
Niderlandai	52	48	51
Lenkija	38	43	42
Italija	28	25	35

8 lentelė. Medienos prekių importas, mln.Lt

	2012 1ketv.	2012 2ketv.	2012 3ketv.	2012 4ketv.	2013 1ketv.	2013 2ketv.	2013 3ketv.
Popierius ir jo dirbiniai	369	436	403	414	409	412	429
Mediena ir jos dirbiniai	275	299	301	293	293	308	332
Baldai.	159	156	172	196	172	190	218
	803	891	876	903	871	910	979

Apžvalgai panaudota Lietuvos statistikos departamento, asociacijos „Lietuvos mediena“, atskirų įmonių skelbta informacija

